

Samrøystes tilråding frå Eldrerådet - 25.08.2022

Innspill fra eldrerådet i Møre og Romsdal

Andelen eldre innbyggere i Norge øker sterkt hvert år, en gledelig utvikling som vil vedvare de neste 15-20 år. At antall eldre i Norge øker, bør ikke fremstå hverken som noen overraskelse eller katastrofe. Utviklingen vi ser er kjent og er kommet som resultat av mange faktorer som har vært ønsket i vår velferdsutvikling. For det første var fødselstallene på 1940 og 1950, høye sett i forhold til i dag. For det andre har det de siste 50 årene skjedd en fantastisk flott utvikling både på det medisinske området og i folkets vilje til å ta vare på seg selv.

En påstand som i stor grad holder, er at ansvarlige myndigheter hverken lokalt, regionalt eller nasjonalt, har fulgt opp med tiltak for å kunne møte de utfordringer som vi stort sett alle har vist ville komme, på en tilfredsstillende måte.

Verktøykassa har vært der og er der fremdeles, men noen viktige verktøy mangler.

Samfunnets verktøykasse for bruk i eldreomsorgen, ligger blant annet i begrepene:

- i landets lovgivning som regulerer innbyggernes/pasientenes rettigheter og sikkerhet i helse og omsorg.
- i reformer som «Samhandlingsreformen» og «Leve hele livet».
- i spørsmålsstillingen «hvem gjør hva til hvilken tid». Fordelingen av ansvar for gjennomføring samt fremdriftsplaner er klarlagt.
- kommunenes økonomiske evne og prioriteringer.

Generelle erfaringer:

1. Samarbeidet mellom helseforetak og kommuner er for vilkårlig og har i for stor grad fokus på økonomi. De eldres og pasientenes rettigheter, sikkerhet, trygghet og verdighet kommer dessverre ofte i annen rekke.
2. Ca 15-20 % av de som er over 80 år har behov for heldøgns helse- og omsorgstjenester. Blant den resterende del av den eldre befolkning, er behovet lite på grunn av alder. Samarbeid mellom fylkeskommune, primærkommune og frivilligheten må få større oppmerksomhet.

For å kunne gi den eldre delen befolkning som ikke har behov for offentlig helse- og omsorgstjeneste av særlig grad en meningsfylt tilværelse, må det etableres samarbeidsforum finansiert av staten med deltakere fra fylkeskommune, primærkommune og frivilligheten.

Samarbeidsforumets oppgaver, må i hovedsak være å legge til rette for en meningsfylt hverdag for de eldre. Det må i kriteriene for å få tildelt statlige midler, ligge krav om at de tilbud som tilrettelegges, bidrar til å hindre utenforskap. Et aktuelt område i den forbindelse, er den sterke digitaliseringen i vårt samfunn og at en relativt stor andel av de eldre ikke er brukere av digitale plattformer.

Det må også være en forutsetning at tiltakene som settes i verk, har en klar desentralisert profil.

Kommuneøkonomi:

I de fleste kommuner i Møre og Romsdal, er økonomien på randen til å kollapse. Resultatet av den svært vanskelige økonomisk situasjon, blir nedskjæring i tjenestetilbudet til innbyggerne.

I flere av våre kommuner er nedleggelse av sykehjemsplasser et av tiltakene noe som med et sterkt økende behov i tiden som kommer, vil få store konsekvenser.

Kommunenes plikt på dette området er klar, men plikten må i tråd med omsorgstrappa, følges opp med tilpassede tiltak og tilbud. I kampen om kommunens kroner, kommer hjemmebasert omsorg sterkt inn som alternativ til sykehjemsplasser. «Bo hjemme lengst mulig (så lenge det er forsvarlig)», skal bli den nye store satsingen.

Å kunne få bo hjemme lengst mulig er bra. Imidlertid er forutsetningen at det legges godt til rette for det både bygningsmessig, at det etableres gode transportordninger og ikke minst, sikkerhet, forsvarlighet, trygghet og verdighet. Hjemmet må ikke bli et fengsel.

Det registreres at det blant politiske partier både lokalt, regionalt og sentralt i Norge, er forståelse for at situasjon på eldreområdet er utfordrende. Det er også lov å håpe at det er vilje til å gjøre noe med det.

Eldrerådet i Møre og Romsdal vil sterkt understreke at det økende behov for tjenester til eldre på forskjellige nivå, aldri må bli sett på som en belastning eller katastrofe. Det må være en gladmelding at vårt velferdssamfunn har utviklet seg slik at folk lever lenge og er friske langt lenger.

Eldrerådet er godt fornøyd med det arbeidet som Eldreombudet har utført på vegne av de eldre. Eldreombudets opprettelse er viktig for å ivareta mangfoldet og interessene på eldreområdet.»

Skal det fortsatt være slik at kommunene skal ha det tyngste ansvaret for eldrepolitikken, må kommuneøkonomien styrkes vesentlig.

Det må samtidig som økonomien styrkes, legges klare føringer om at den sterke økningen i antall eldre i Norge, må tas på alvor, og at tilsynet med at det skjer, blir langt bedre. Det kan ikke være slik at begrepet forsvarlighet skal kunne avgjøres av en kommuneadministrasjon som stort sett fokuserer på den økonomiske situasjon.

Et annet viktig satsingsområde er å gjøre arbeidsplassene i den offentlige helse- og omsorgstjenesten så attraktive at ungdommen velger å utdanne seg til denne viktige sektoren.

Den nasjonale plan for helse- og samhandling, må være klokkeklar på hva som forventes av tiltak og at tiltakene er tilpasset behovet, ikke KOSTRA.»